

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 »
 Helyben hárhoz hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 »
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kőiratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalunk.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A kultura demokratizálása.

A liberális egyházpolitika egykori kultusz-minisztere *Wlassics Gyula*, a városi nyilvános könyvtár megnyitása alkalmából rendkívül fontos, tanulságos, súlyos igazságokat tartalmazó és meglepően konzervatív irányú nagy beszédet mondott vasárnap a Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségének a könyvtár megnyitással kapcsolatosan Nagy-Váradon tartott közgyűlésén.

E klasszikus szépségű nagy beszéd tartalmát leghívebben ez a két szó fejezi ki: a kultura demokratizálása. A nyilvános könyvtár ugyanis a kultura demokratizálásának vagyis a társadalom minden rétegében való terjesztésének egyik legfőbb eszköze. A kulturához, a tudáshoz mindenkinek joga van. Meg kell tehát adni hozzá az alkalmat is, de vigyázni kell nehogy ez tömeges lélekronással jájon. Nem szabad sohasem a betűben lélekölő mérget nyújtani.

E köbevésésre és megszivlelésre érdemes tanuláshoz *Wlassics* — *Szent László* városának ősi hagyományokkal megszentelt földjéből merített ihlettel s mesteri kézzel — gyönyörű háttérrel rajzolt. Odaállította a nemzeti és keresztény alapon nyugvó magyar állam és magyar kultura képét és szembe állította vele a modern, nemzetközi és vallásellenes, radikális irányú haladást és óva intett mindeneket, nehogy az a haladás sötétbe ugrás legyen vagy éppen a felforgatók terrorizmusa.

Nagyon jó helyen mondta ezeket el *Wlassics*, mert itt már ezt az új könyvtárt is leaktarták foglalni a felforgató irányú »mi tudósok« és szabadkőművesek. Jó helyen mondta ezeket el *Wlassics*, mert itt a legádázabb küzdelem folyik a nemzeti és keresztény elvek ellen. És jó, hogy éppen *Wlassics* mondta el, a legexponáltabb liberális politikus, talán így majd azok is megszivlelik komoly szavait, akik egykor tüskön-bokron át követték őt.

Ezt az államférfinak és tudósoknak egyaránt becsületére való szép beszédet a következőkben közöljük:

Wlassics beszéde.

Ha a magyar kultura munkása ebben a kilencszázados múlt történelmi emlékeivel ihlett és a korszerű haladás követelményeit átértő modern városba lép, önkéntelenül azokhoz a vezérlő gondolatokhoz emelkedik, melyekhez mint a magyar állam és nemzeti lét fönállásának biztosítékaihoz szoktunk föltekinteni. A történelmi tudat, a történelmi folytonosság eleven hatalmának kapcsolatát a kor szellemével és

követelményeinek megértésével, a megértett követelményeknek cselekvésre váltásával talán sehol sem nyújtja oly egyenes rithmusokban a »Genius loci« felénk, mint *Szent László városában*.

A nemzeti létbiztosíték.

A nagy király emléke maga oly közművelődési érték, melynek fénye századokra szabta meg a magyar bel- és külpolitika utjait és mely még ma is világít és melegít. A legenda azt hirdeti, hogy »Magyarország törvényben, szabadságban, vagyonságban soha oly jelesen nem ragyogott«, mint az ő uralkodása befejeztekor. A legenda színes rajzát megközelíti a történelmi valóság is. A történelem ma már megállapítja, hogy nem hadvezéri sikereiben, nem hódításaiban kell nagyságának alkotó elemeit keresni, hanem az államférfiak legbecesebb és fájdalom a mai államférfiakban is igen ritkán fellelhető tulajdonságában, a szervező tehetség és kormányzó talentum erejében, melylyel a középkori keresztény Magyarországon életre keltette az igazi földrajzi Magyarországot.

»Árpád nemzetté egyesítette a magyarok nyoc törzét, *Szent István* megalapította a keresztény magyar államot, *Szent László* pedig megteremtette a földrajzi Magyarországot, ami egyértelmű az egységes magyar állammal — mondja egy történetbuvárunk.

Szent László nagy szervező munkássága a *Szent István* által megteremtett alapon áll. Nagy elődje gondolatait hűen megvalósítja. Gyakorlati államférfiúi munkáját mindig a legközelebb elérhető célokhoz szabja. Az élet követelése és nem ábrándképek voltak döntők belpolitikájának tartalmában és a világesemények nem pedig kalandos vágyak szabták meg külpolitikájának utját.

Ezzel az államférfiúi világnézlettel végezte el a középkor szellemében a középkor eszközeivel kulturális munkáját is, a keresztény Magyarország betelepítését.

Az ő nagy példája örök végrendeletül szolgálhat nemzetünknek, hogy történelmi alapunkhoz, nemcsak kegyeleti szentimentalizmusból, de azzal a törhetlen meggyőződéssel kell ragaszkodnunk, hogy a történelmi hagyomány egyik a legértékesebb mozgató erőnek, melylyel egy nemzet rendelkezik. Mi kisebb nemzetek különösen megbocsáthatatlan tévedést követünk el, ha eltaszítanók a történelmi alapokat, ha fejlődésünket nem a hagyományokhoz kapcsoljuk, hanem az erkölcsi erő, a történelmi jog és történelmi alkotmány az a termőtalaj, melybe fejlődésünk, nemzeti életünk gyökérszállai lenyulnak. De ha a történelmi hagyományokhoz ragaszkodunk is, a nagy király példája arra buzdít, hogy a teljes fogékonyság legmelegebb érzetével kell haladnunk a korszellem, a viszszaállítás híján folytonos fejlődés útján.

A korszellemet mindenkinek, de különösen kisebb nemzeteknek jól át kell érteniük. Át kell nekünk is érteni úgy miként átértettek azt nagy királyaink, nagy államférfiaink, nagy nemzedékeink. Amit a korszellem valóban kö-

vetel — mely azonban gyakran nem egyértelmű a változó hullámvonalú közfelfogással — azt annyi bátorsággal és őszinteséggel kell felkarolni, amely bátorságot és őszinteséget tanúsítottak a nagy kulturai és világnézleti átalakulásainkban a nemzet átmeneti korszakainak történelmi alakjai és nemzedékei.

Két irányban szállott reánk a nemzetfentartó történelmi hagyomány. Egyik, hogy a »történelmi hagyomány« kincse ne szolgáljon soha arra, hogy abba a politikai és kulturai visszafejlődés értéktelen hamispénzét keverjük. A történelmi hagyomány ápolása ne jelentsen soha megállást vagy visszaesést.

A másik, hogy a haladás sohasé váljék sötétbe ugrássá vagy éppen a felforgatók terrorizmusává. Nem könnyű különösen olyan korszakban mint a miénk, megtalálni az utat, az eszközöket, amelyek megóvnak az eltévedéstől. Eltévedéstől akár jobbra, akár balra. A korszellem megértésének munkája végtelenül nehéz az úgynevezett nagy átmeneti korszakok gyakran süketítő hangzavarában. Minden kor tulajdonképpen az idők végtelenségében átmeneti, de mégis a világtörténelem fejlődésmenté és vonalakban állítja elénk a korszakalkotó időszakokat, a változó világfelfogásokat.

A materialista és önző pogány világnézlet elbukttatta a keresztény civilizáció. A reneszánsz ismét azt hitte, hogy az aszkézisnek vége. Föltámadt azonban a reformáció, mely vissza akarja állítani az őskereszténységet és megindul a fanatikus vallásos küzdelem. A francia forradalom kiterjeszti az emberi és polgári jogokat és más tartalmat és más szint ad az emberi fejlődés nagy irányvonalának. Ilyen időszakok, minő a kereszténység, a reneszánsz, a francia forradalom nagy átalakulásai, a nemzetek sorát kézbe tartó korszakok. A két világrészlet hangja.

Lehet, hogy néha azok, akik abban a korban élnek, ennek jelentőségét fel nem ismerik. Néha koruk jelentőségét tulbecsülik, néha aláértékelik. Hogy azonban a mi korunk nagy vajadás korszaka, azt ma minden gondolkodó ember tudja, érzi. Hogy a mi korunk a nemzetek jövőjéről csatározások folyamát, hogy itt nem apró-cseprő csatározások folynak, de világfelfogások harcolnak egymással, azon ne kételkedjünk, ellenkező hittel ne ámszuk magunkat. Vannak mint *John Dewey* is, kik azt tartják, hogy a természettudományoknak a nagy feltalálások tervén való mai alkalmazása oly óriási ipari és társadalmi átalakulást, oly gyors és széles arányú mozgalmat, sőt forradalmat jelent, minő a történelem folyamán eddig elő sem fordult. Ezzel az állítással nem vitatkozom. De annyi bizonyos, hogy ma a szélsőségekben mozgó világnézleti áramlatok heves összeesésében kereszteszik egymást. Egyik a tudomány és felvilágosodás nevében tagadja a pozitív vallások létjogát, másik mint *Brunetiére* egyenesen a tudomány csődjét hirdeti. A materialista világnézlet szembezáll a spiritualistikus világnézlettel. A nemzeti és keresztény világnézlet küzd a nemzetközi és materialista világnézlettel. *Marx* tanainak egy részét saját bi-

Valódi Perzsa és Szmirna-szőnyegek legolcsóbb árban kaphatók
Haas Fülöp és Fiai cég RIMANÓCZY-PALOTA.
 Szőnyeg, függöny óriási választékban.

veti tagadják meg. Egyik tábor a *liberalizmus*, melynek a politikai és gazdasági szabadság az eszménye, *örök ellentétben állja a szocializmus*-sal, mert ha a szocializmus politikai szabadságot nyújt is, de elveti a gazdasági szabadságot. Mások éppen ellenkezőleg azt hirdetik, hogy a szocializmust csak a liberalizmus és ezt csak a szocializmus tarthatja fenn és e téren már rámutatnak több állam gyakorlati politikájára, hol a liberalizmus és szocializmus egy harcvonalban küzd. Egyik bölcselő bizonyítja, hogy a nemzetköziség elvei diadalmasan nyomulnak előre. Mások azt hirdetik és bizonyítják, hogy a nemzetköziség elvének ugynevezett örök igazsága már el is avult, ellenben a nemzeti érzés mindig mélyebb gyökeret ver. Vannak, akik a haladás büszke jelszavával hadat izenek a keresztény civilizációnak, mire mások azt felelik, hogy a haladás löktető ereje ma is a keresztény kultúra. Hogy a keresztény civilizáció ma nincs befejezve, hogy ennek még nagy utja van, az előttem teljesen világos és világos lehet mindenki előtt, ha az állam és társadalom intézményeit annak a krisztusi tanoknak a mértékével komolyan mérlegeli «szerepét lelebarátodot, mint tennenmagadat.» Hol állanak ettől a krisztusi tantól az állam és társadalom intézményei? Ne feledjük el, hogy a mi Eötvösünk világhírű állambölcseleti és publicisztikai művében a «Tizenkilencedik század uralkodó eszméiben» abból a feltevésekből indul ki, hogy a kor uralkodó eszméi: a szabadság, egyenlőséget és nemzetiséget másként értelmezi a *keresztény társadalom és ismét másként az állam*. Ebből az ellentétből származtatja minden összeütközést, minden politikai forradalmat 1778-tól 1848-ig.

Ilyen ellentétes világnézeti küzdelemben, midőn az emberiség legféltékenyebben őrzött erkölcsi értékeiről van szó, *mindenkinek helyt kell állnia*. Ertelmi és erkölcsi vértetét akaraterjét és jellemét mindenkinek fel kell szeretnie, hogy érvek erejével, a helyes elveket megismerő lelki erővel mérlegelhesse a küzdő áramlatok valódi értékét. Mindenkinek sámat kell vetni azzal, hogy a világnézeteknek ebben a mérkőzésében kerülje el azt az utat, melyen jelen művelődésünk nagy erkölcsi és materiális értékei porba hullanak.

Nem szabad ezeknek porba hullniok anélkül, hogy az új oltárban teljes megnyugvással hinni is lehessen. De viszont el ne tévelyedjen arra az útra sem, mely észszerűtlenül érzéketlenné válik azon nagy igazság iránt, hogy az emberiség haladásának feladata az, hogy *ne kevesen, hanem minden, a dolgozó társadalom egye teme osztálykülönbség nélkül érezze a társadalmi és állami szervezettel, a gazdasági és politikai élet jótékony kibékítő, megnyugtató összekapcsoló hatását*.

Vallás és haladás.

A nagy társadalom módszereit, rendszereit, és obstrukcióit nem kell merev göggel visszatartani. De keresni kell az engesztelő észszerűséget. Mindenek fölött azonban *nem szabad erőszakkal lépdesni az emberi természetben mélyen gyökerező, az emberi természettől elválaszthatatlan alapérzéseket, a vallásos érzületet és hazaszeretetet*. Miért ezeket ostromolni? Hisz ezek az emberi érzések még a legmerészebb haladásnak sem állják útját. Ezért mindenkinek arra kell törekedni, hogy *a fel nem tartóztatható haladás és a meg nem szüntethető emberi és nemzeti érzések összhangját lehessen elérni*. Epen abban magaslik ki Széchényi István politikája is — mondja egyik legalaposabb buvárlója — hogy a fel nem tartóztatható haladást és a meg nem szüntethető nemzeti érzést összhangba tudta hozni. Hogy a nagy katolikus, zűrzavaros eszmeáramlatban: mi legyen az, ami a fel nem tartóztatható haladás és mi legyen az, ami a meg nem szüntethető nemzeti érzés jegyében áll és hogy ezt minél többen fölismerhessék, ezek azok a nagy célok, melyeket a kultúra munkásának szolgálnia kell. El kell érniük, hogy tiszta látással, zavartalan ítéllettel megtaláljuk azokat a helyes elemeket, melyeken a *magyar társadalom világnézete a haladás jegyében elhelyezkedhetik*. Ez az az ideál, mit azoknak szem előtt kell tartani, kik kezükben tartják az

állam politikai hatalmát, de főleg akiknek feladata a huszadik században a kultúra eszközeinek terjesztése.

Ne feledje el senki sem, hogy a *tudáshoz mindenkinek joga van. A tudás terjedésénél nagyobb emberi és nemzeti érdek nincs*. Ehhez fűződik a legmagasabb erkölcsi, vallási, tudományos, művészeti, sőt a gazdasági és egészségügyi szempontok egész sorozata. Ezért annak, aki tudni kíván, az eszközöket is rendelkezésére kell bocsátani. *Ez az igazi demokrácia joga és kötelessége*. Ennek az igazi demokráciának a szolgálatában áll elsősorban a mindenki számára nyitva álló iskola, de mellette, sőt bizonyos tekintetben fölülte halad a könyv, mert az iskola csak az alap, melyen az olvasás, megfigyelés és tapasztalat építi fel a műveltséget.

A műveltség általánosítása.

Az igazi műveltség általánosításához fűződik az a nagy szempont, hogy mindenki önművelődésre képesé lehessen és nyitva legyen a tér, mely öntudatos, akaraterős, jellemes egyének nevelését biztosítja. Ezek azok a vezérlő gondolatok, melyeknek a kultúra terjesztésének minden terén ragyogniuk kell. A megoldandó feladat szertőlött nehéz. Nehéz különösen azért mert a *kultúra demokratizálásának nyomán a féműveltség és felületesség veszélyének árnyéka kísért*. A féműveltséggel gyakran a *tömeges lélekrontás veszélye fenyegeti a társadalmat*. Csak ebben az évben hallottuk hazánk egyik elsőrangú Nagy-Váraddal a legszorosabb összeköttetésben élő államférfiának ajkáról, hogy a magyar társadalomban mutatkozó világnézeti szerelenségeknek melegegya a féműveltség, a felületesség, melyekkel mindig karöltve jár a merész, de sivár, tehetetlen és terméketlen szellemi irányzat.

A féműveltség veszélyeit senki sem tagadhatja. De ennek nézetem szerint nincs más ellenszere, mint célravezető módon *konzervatív tenni az igazi kultúrát a nép legszélesebb rétegeihez is*. A féműveltségi jelenségek a kultúra demokratizálásának kezdő korában ennek a nagy evolúciónak természetes kísérői. *Ettől most nem szabad megijedni vagy épen kétségbeesni*. Ezek a hátrányok lassankint eltűnnek. Eltűnnek, ha mélyebb gyökeret ver a népeletben az igazi műveltség megértése és megbecsülése. *Végtelen tévedés volna, ha a féműveltség és felületesség félelme a modern haladás eszközeinek megszorítására sarkalná az államokat és társadalmat*. Tévedés volna, mert a nép tudásvágyát és művelődési ösztönét többé el nem nyomhatja semmiféle állami hatalom, semmiféle materialis vagy erkölcsi terror. Az állam és a polgári társadalom is ezen a téren csak a szellemi életnek egyetlen redmennyel használható legyverét forgathatja és ez az érvek küzdelme, az érvek meggyőző ereje. Sem kicsinyes visszazsorító eszközök, sem szentimentalizmus itt erőt nem jelentenek. Az igazi műveltség csak a szellemi szabadság levegőjében élhet. Ez a szabadság ha néha szerelenségbe csap is, végeredményében legtöbbször a «jobb» az «igazabb» győzelmét jelenti. Ezért nem vagyok hiva a kulturpolitika terén sem olyan intézkedésnek, mely *kétszerű rendszabályozásba vessz el*, mely nem a «kultúra egyetemese céljait szolgálja, de sivár politikai irányzatok, akár a radikális, akár a reakcionárius eszmeáramlatok mesterséges, sőt erőszakos terjesztésének szolgálatába szegődik.

Csak örömmel öltheti el a művelődési haladás minden barátját az utolsó évtizedekben világszerte megindult nagy mozgalom, mely a könyvtár a nemzetnevelés éltető levegőjébe helyezi. A modern könyvtárnak a könyvelraktározás sivár mezejéről az *eleven, termékeny művelődés központjába* kell emelkednie. Régen a könyvtárban a könyvek megőrzésének helyét látták. A modern könyvtárnak azon kell dolgoznia, hogy minél szélesebb körbe jussanak el könyvei és könyveivel el is érhesse az igazi általános művelődés felemelő hatását. Ezért oly élnék ma a könyvtárudósok és könyvtárpolitikuskok törekvése; megtalálni a módját annak, hogy az olvasási kedvet fokozzák és mindenkinek azt nyujtsák, amivel lelki műveltsége

valóban gyarapodik és sohase nyujtsanak a bétűben lélekölő mérget.

A könyvtárpolitika nemes törekvéséből ma már nagyméretű világirodalom keletkezett és már-már kifejeződik a módszer, miként kell kezelni a könyvtárnoknak a falu, a kisváros és nagyváros olvasó közönségét. Gondosan gyűjtik a könyvolvasás tapasztalatait is és induktív uton akarják elérni az általánosítható tételeket. Abban körülbelül ma már megegyeznek, hogy nemcsak az olvasó bibliográfiai tájékozatlanságának kell a lehető legügyesebben, legvonzóbban összeállított tájékoztatókkal segítségére sietni, de a sikeres olvasáshoz szükséges előismeretek hiányának lehető pótlásáról esetleg intézményes módszerrel is gondoskodni kell. Az olvasó nevelés nagy lélektani feladata kezd előttünk óriási arányokban kibontakozni. E pedagógiai feladat utján halad az a mozgalom, mely a szabadtanítás központjába kívánja beállítani a könyvtárakat. Amerika példája vonz itt is. Ott a szabadtanítás és könyvtár sikeres szerves együttműködése az egész vonalon ki van építve. Alig van Carnegie-könyvtár, melyben ne volna előadó terem is. Oly természetes is ez az összefüggés. A népegyetem, a szabadiskolában előadás folyik. Mi természetesebb tehát mintha az előadók a kurzusnak megfelelő irodalomra irányozzák a hallgató figyelmét. Viszont pedig a könyvtárnak kötelessége szorgosan tanulmányozni a szabadtanítás csarnokainak előadási anyagát és erre a tanítási anyagra, ennek irodalmi termékeire kell felhívni a kurzus látogató olvasó figyelmét.

Angliában a könyvtárbizottságok maguk rendeznek felolvasásokat és megalakították a Stepneyi Olvasók szövetségét, mely könyvtárai számára maga neveli az olvasót. Hogy a kontinentális külföldi példák közül csak a legközelebbit említsen, utalok arra, hogy a bécsi Volksheim kurzus-könyvtárakról gondoskodik, melyeket a hallgatóság között szétosztanak, Nagyfontosságú és mindenestre az eddiginél nagyobb arányban követendő példa a vándorkönyvtárak és előadási kurzusok összekapcsolása is.

A közkönyvtár.

Amily jelentékeny a könyvtár és az iskolán kívüli oktatás szerves kapcsolatára vonatkozó irodalmi mozgalom, éppoly nagy jelentőségű az az irodalom is, mely az utolsó évtizedben az iskola és a közkönyvtár együttműködésének sikeres megoldása érdekében küzd. Van-e nagyobb jelentőségű nemzeti érdek, mintha a tanuló már az iskolából magával viszi a jó könyv szeretetét és megbecsülését. A gyermeket megtanítani arra, hogy önképzés utján is miként jut tudáshoz, műveltséghez, oly általános érdek, mely érdek mögött minden eltörpül. A tanító munkája félbenmaradt munka, ha ezt a könyvtáros lelkiismeretes segítsége ki nem egészíti. Megtanítani valakit olvasásra, de meg nem tanítani arra, hogy az olvasással mily módon emelheti saját értelmi és erkölcsi értékét, akaraterjét, belső önfegyelmét, haszontalan munka. Csaknem olyan haszontalan, mintha analfábéta marad. Amely társadalom az önnevelésre meg tudja tanítani az új nemzedéket és az önnevelés eleven ösztönét biztosítja minden életkorra, az a legnagyobb erőt és hatalmat adja nemzetének, mert akkor nem pusztítja el a lelkeket a pornográf irodalom és nem teszi nemzedékeken át satnyává a testet, akaratgyöngvévé a jellemet az alkohol romboló mérge.

Csodálatraméltó gyakorlati érzéssel halad a civilizáció élén ebben a kérdésben is Amerika. Ott a «public library» már az elemi iskolában kezdi munkáját. Megalapították már néhány évtizede a gyermekkönyvtárakat is. Schultze Ernst élénk színekkel ír le egy ily amerikai gyermekkönyvtárat.

Valóban mesteri az a módszer, melylyel a kis gyermeket a mesélő órákkal az olvasásvágy fokozására buzdítják és a gyermeknek csaknem teljes szabadságát biztosító módszerrel érik el azt, hogy a kis gyermek maga keresi ki a könyvet, melyet gyönyörrel olvasgat.

A tanító és könyvtáros együttműködése sikerének fényes példája az iskola és a »Free Public Library« között bölcsen szervezett amerikai rendszer. Ez egészen más szervezeti alapon áll, mint a franciaországi »Bibliothèques scolaires et populaires« intézménye, melyet az iskolában szervezett könyvtárak alakjában nagy reményekkel, de nem a várt sikerrel léptettek életbe. A németbirodalom országai hűen járnak az amerikai-angol nyomokon.

Mindezek, miket csak érintettem ismerem ugyan a szakkörökben, sőt egyik másik irányban már mi is a szerény kezdeményezés útján vagyunk. Kevésbé ismertek azonban a nagyközönség előtt. Nálunk még az értelmesebb közönség gondolatvilága is a nemzetnevelés munkáját még mindig igen szűk keretbe fűzi. A nemzetnevelést csak az iskolával és az ifjakkal kapcsolják össze. Pedig az igazi nemzetnevelés az egész nemzetre, annak minden osztályára, minden koru tagjára vonatkozik. Egy svéd írónak szavait ajánlom minden honfitársam figyelmébe: »Vajjon melyik embernek nincs szüksége nevelésre az iskolakötelezettség éven túl is? a társadalom melyik osztályának nincs hibája, amit csak neveléssel lehet kiküszöbölni és megjavítani.«

Az ma már köztudata a világ értelmiségének, hogy az összes nemzetnevelő eszközök között a legértékesebb a könyv. Aki ebben kételkedik, az ki fog gyógyulni szépségszéből, ha az amerikai-angol és a német nagyszabású könyvtári mozgalom óriási fejlődésére gondol. Ez minden beszédnél hatalmasabban hirdeti a könyvtárnak elismert elsőrangú állását a nemzetnevelés nagy munkájában.

Könyvtári közigazgatás.

A világirodalomban már is köztudattá vált, hogy a könyv nevelő értékének fölismérésével lépést kell tartani a könyvtári közigazgatási tan, a könyvtári igazgatási szervezet nagy reformjának is. A nemzet egészét, annak minden koru tagját felölelő modern nemzetnevelés új és nehéz feladatok elé állítja a könyvtárt. A régebben kialakult könyvtári igazgatási szervezet a nagy nemzetnevelő problémával szemben elavult. Ettől az elavult könyvtári igazgatási szervezettől csak csodát lehetne várni. Ne est várjuk, hanem hozzá kell fognunk a nagy kezdeményező munkához, hogy a könyvtáros meg is felelhessen annak a nagy feladatnak, a mi reá a huszadik században a nemzetnevelés munkájában vár. Ne tekintse a közfelfogás a könyvtároló foglalkozást legtöbbször pusztán díjtalan vagy igen csekély díjra érdemes mellékfoglalkozásnak, hisz ha a könyvtáros individualizáló, olvasásnevelő kar is a könyvtárba végezni, ez a feladat egész embert, nagy tudást és elsőrangú pedagógiai érzéket követel. Nálunk nagyvárosi könyvtárak is vannak, melyek vezetőinek csak mellékfoglalkozása a könyvtár. Hol vagyunk attól is, hogy nagy tudományos könyvtáraink egyik-másik részletes tudományos kérdésre vonatkozó szakirodalom összegyűjtött egész anyagának katalógusát rendelkezésre bocsáthatnák, vagy éppen utbaigazítással szolgálnának?

Hol vagyunk a tudományos folyóiratok anyagának szakszerű katalogizálásától? Miként állunk ma még a nyilvános könyvtár és iskola közötti kapcsolat rendszerének kiépítésében? Miként állunk az olvasónevelés és irányítás munkájában, pedig az olvasásra szoktatás nagy nemzetnevelő feladatának teljesítése elől a modern könyvtári igazgatás ki nem térhet. Hol vagyunk attól, hogy ezekhez a célokhoz szabó a könyvtári igazgatás alapos reformját.

Hangosan kell már kiáltanunk, hogy a mai szervezeti keretben, a mai könyvtári közigazgatási rendszerben a könyvtáros igazi rendeltetésének magaslatára alig emelkedhetik és a tanácsnyújtás, az utbaigazítás, az olvasásra nevelés nehéz feladatát alig képes teljesíteni.

Ezért idejét láttam annak, hogy a könyvtárak szövetségének közgyűlésén reá mutassak itt a nagyobb nyilvánosság előtt arra a nagy szerepre, mely a huszadik század nemzetnevelő munkájában a magyar könyvtárosra vár. Elér-

kezett az idő, hogy a köztudat kezdjen megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy a szabad tanításhoz fűződött nagy nemzetnevelő érdekek a könyvtári kapcsolat és a könyvtári közigazgatás szervezetének alapos reformja nélkül kockázatosak.

Szükséges, hogy a nyilvános közkönyvtárak szervezetükkel teljesen a nemzetnevelés céljainak és eszményeinek keretébe illeszkedjenek. Ez nem jelent kevesebbet, mint a könyvtári közigazgatási tan újjáteremtésének korszakát. Ha van nagy, egyetemes érdek, melyet át kell a nemzet vezető férfainak és a közvéleménynek érteni, úgy kétségen kívül ez a legértékesebbek között foglal helyet.

Ez a nemzet, mely már kezd fogékony lenni a nemzet erőteljesítőinek és így a műveltség hatalmának fölismérése iránt, hamar közkinccsá termeli azt a szerénynek látszó, de eredményében hatalmas gondolatot, mely a minden életkorra kiterjedő nemzetnevelés munkájában a nyilvános könyvtár-új eszmények és új feladatok elé állítja. Ez a nemzet, mely ma már észrevehető fogékonysággal a nemzeti erő reális értékei felé fordul, szeretettel ölel fel minden törekvést, melyen a komoly nemzetmentartó munkásság jegyét ismeri fel. Kezdi becsülni a néptanító verejtékes munkáját, a tudós buvárkodásának nagy értékét s lassankint a közvélemény elemeivé kezdenek válni a tudomány, a művészet, a nevelés kérdései és a megszokott politikai frazeológiával nem látja kimerítettnek egy nemzet igazi, tartalmas közéletét.

Ez a közvélemény már unni kezdi a naivitásra épített politikai vagy kultur jelszavakkal való könnyelmű dobálózást. Erezni kezdi, hogy csak a kitartó munkával elérhető általános műveltség adja meg a vértetét, melyről lepatantan a félrevezetés, a lélekrontás minden hitegetése.

Erezni kezdi, hogy a szellem uralkodik az anyagon, sőt a nemzeti lét szempontjából még a gazdasági erő sem megfelelő értelmi és erkölcsi erő nélkül.

Visszaautasíthatja-e az ily közvélemény a magyar nemzet értelmi és erkölcsi erejének azt a gyarapodását, melyet a nemzetnevelés munkájában a modern könyvtár az iskolán kívüli és az iskolai tanítással szerves összefüggésben sikerrel teljesíthet? Bizonyára nem.

Amit a nemzet közvéleménye mindenestre visszaautasítana, attól tartózkodjék a könyvtárpolitika. Mindenesetre visszaautasítaná, ha észrevenné, hogy a könyvtár alárendelt mellékkelcél szolgálatában áll. Valamint az iskola pedagógusa nem végez igazi nevelő munkát, ha akár radikális, akár reakciónárius pártirányzatok szolgálatába szegődik, ép úgy kerülni kell a könyvtári pedagógiának is nevelő munkájában mindent ami a kultúra terjesztésének egyetemes érdekébe ütközik. Az utbaigazításnak, az irányításnak a buzdításnak nem szabad az erőszakosság, sőt még a fölösleges gyámkodás járszalagján sem csüngen.

Az erőszakosság és gyámkodás keserűen meg is bosszulja magát. Ahol a könyvtárpolitika ezekkel tett kísérletet, azoknak nyomán jár a könyvtárhasználat csökkenése. Arra kell törekedni, hogy a legszélesebb rétegek is értelmi okok erejével intellektuális és nem mechanikus bizalommal fogadják el a jó tanácsokat, a helyes utbaigazításokat.

Igy el lehet érni, hogy az a könyv, mely mindent le akar rombolni, mit a néplélek a maga nagy összetételében ma élete, boldogsága legfőbb kincsének tart, minden erőszakos rendszabály nélkül is pusztába kiáltó szó marad. Ha pedig a könyv új tanokat, új igazságokat hirdet és ezekben a haladás közszelme az emberiség sorsának egyetemes javítását ismeri föl, ezeket az igazságokat erőszak vagy gyámkodás rövid időre talán vissza szoríthatja, de meg nem szüntetheti.

Epilogus.

Lelki szemem előtt látom már a modern magyar könyvtárt a minden kicsinyességtől ment bölcs szervezetében, látom a magyar ol-

vasónevelés termékeny munkáját, látom miként hordja köveit, azokhoz a rendíthetetlen pillérekhez, melyeken nemzeti erőnk fölemelkedik. Látom miként fogja nemzetem általános műveltsége a föl nem tartóztatható haladást a történelmi hagyományokkal a meg nem szüntethető emberi és nemzeti érzésekkel magasabb összhangba hozni.

Ennek a haza minden hű polgárát összekapcsoló, a nemzeti erő egységét és hatalmát biztosító munkának jegyében nyitom meg a Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségének közgyűlését.

Az olasz-török háború.

Milánó, okt. 9.

Törökországnak Tripolisz belsejében tett előkészületeiről Máltából azt jelentik, hogy a törökök az ország belsejében 10 ezer embert vontak össze és ezenkívül 10 ezer benschülöttet fegyverrel láttak el. Fegyverkezésük nem elsőrangú ugyan, de a csapat elég hadiszerezettel rendelkezik.

Róma, október 9.

Tripoliszból megnyugtató hírek érkeznek. Az arabok átszolgáltatták fegyvereiket és minden puskáért 5—10 lírát kapnak. Főnökeik egytől-egyig olasz-barátok. Alaptalan az a hír, hogy a helyőrségi csapatok az ország belsejében felkelést fognak támasztani. A török tiszt legnagyobb része Tripolisban maradt, a lovasság elindult Nyugat felé, valószínűleg azért, hogy a tunéziai határt elérje.

Róma, október 9.

A konzervatívok nagyon haragsznak Giolitti bankettbeszédje miatt. Sértést látnak abban, hogy Giolitti határozottan szakított velük, Giolitti többre beesülte a belső békét a konzervatívok barátságánál. A beszéd az egész országban jó hatást tett.

Konstantinápoly, okt. 9.

Megerősítik azt a hírt, hogy Törökországban élő olaszok ellen tett támadások miatt Ausztria-Magyarország és Németország nagykövetei nagyon komoly elterjesztést tettek a török kormánynál. A hozzávezér megnyugtató ígéretet tett és hozzátette, hogy szívesen kezd Olaszországgal pozitív tárgyalást.

Bécs, okt. 9.

Ausztria és Magyarország Olaszország kívánságára elvállalta a Törökországban élő olaszok oltalmát azokon a helyeken, ahol Németországnak nincs konzulátusa.

Finom női szabóság!

Tisztelettel értesítem a n. é. hölgyközönséget, hogy egy elsőrendű modern szabás vezetése alatt finom női szabóságot rendeztem be.

Tisztelettel

FLEGMAN

divatháza.

Bémer-tér.

Alapított 1888.

Nagyvárad ünnepe.

Kongresszus és könyvtár megnyitás.

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségének kongresszusa vasárnap impozáns módon folyt le városunk falai között. A magyar kultúra országos nevű térfiai jöttek el hozzánk, hogy gyűlésüket megtartsák s jelen legyenek Nagyvárad város kulturünnepén, midőn bár szerény méretű, de jövő kihatásában nagy jelentőségű nyilvános városi könyvtárunkat megnyitottuk.

Az ünnepély fényét emelték a távol idegenből ez alkalomra hozzánk érkezett előkelőségek, köztük első sorban *Wlassics Gyula* v. b. t. t., a közigazgatási bíróság elnöke és gróf *Széchenyi Miklós* v. b. t. t., váradi püspök.

A kongresszus.

Reggel kilenc óra tájban már szokatlan élénkség volt tapasztalható a fellobogózott városi székház könyvékén, sűrű egymásutánban érkeztek az idegen vendégek és a helyi előkelőségek.

A városi székház lépcsőháza, lépcsője és folyosója remek pálmá és más virágokkal volt díszítve.

A díszteremben és a mellette levő bizottsági teremben mind élénkebb lett a hangulat. A nagy üvegmozaik ablakon beragyogó napsugarban pompás képet alkotott a főpapi és katonai díszruhák színpompája, a fekete polgári öltönyök tömegében.

A rendezőség nagy előzékenységgel fogadta az érkező vendégeket, a szövetség vezetősége pedig szétszította a Múzeumok és Könyvtárak orsz. tanácsának jelenését, valamint a felügyelő bizottságnak jelentését és a Múzeumi Értesítőt.

Alig múlt el pár perccel 10 óra, megjelent a teremben *Wlassics Gyula* elnök, gróf *Széchenyi Miklós* megyés püspök, dr. *Rádl* Demeter gör. kath. püspök, *Hlatky* Endre főispán, *Fetser* Antal felszent. püspök, dr. *Lányi* József tünici püspök, *Mangra* Vazul gör. kath. püspöki helynök, dr. *Karsch* Lollion, dr. *Karácsonyi* János prépost-kanonokok, dr. *Kollányi* Ferenc kanonok, jáki apát és *Rimler* Károly polgármester kíséretében.

Az érkezőket éljenzéssel fogadták. Az emelvényt a szövetség vezetősége foglalta el, míg az első széksorokat a fentiekén kívül még *Dietrich* Albert vezérőrnagy, báró *Szentkereszti* Zsigmond kir. táblaelnök, *Sutaniszlavszky* Adolf kir. főügyész, dr. *Bozóky* Alajos udvari tanácsos, *Rádl* Ödön kir. tanácsos, dr. *Hoványi* Géza orsz. képviselő foglalták el.

Jelen voltak még a következők:

Adorján Emil, Adorján Armin, Alapi Gyula, Andriška Antal, Bakesi Gergely, Baróthy Pál, Bartha Béla, Balogh Károly, Ballay József, Beluleszko Sándor, Bodnár János, Bruck József, Butyka Alajos, Brém Lőrinc, Csallány Gábor dr. Cserny Béla, Csiky Ernő, dr. Dékány Kálmán Erdélyi Pál, Egely Alajos, dr. Éber László, Eleméry Ferenc, dr. Farnos Dezső, dr. Fehérpataky László, Fejes Áron, H. Fekete Péter, dr. Ferenczy Zoltán, Ferenczy Gyula, Gedeon Alajos, Dr. Gerevich Tibor, Gerő Armin, Gönczy Elemér, Györgyi Kálmán, dr. Gulyás Pál, Gyalokay tüzér százados, Gábel Jakab, Hajdu Dezső, Heringh Sándor, dr. Horváth Ödön, Horusitzky Henrik, dr. Hoványi Gyula, Imrik Péter, dr. Istvánffy István, Juricskay Barna, dr. Károly Irén, Karakas Károly, dr. Keesteméti Lipót, Kelen Béla, Keményfy K. Dániel, Kerekes Elek, Kiss Lajos, Kiss István, Kohn Dávid, Komlóssy József, Kovács S. János, Kollányi Ferenc, Kőszeghy Elemér, Kőszeghy József, dr. Kumlik Emil, dr. Krenner József, dr. Kovács S. János, dr. Krüger Aladár, dr. Lányi József, dr. Lázár István, Lippich Elek, Löfkovits Arthur, Lukács Ödön, Majtényi András, dr. Marschalkó János, dr. Mártonfy Marcel, dr. Mazurak Gyula, Markovits Károly, Materny Imre, Mattonovitz Ernő, dr. Mayer László, Márky Hugó, Medvigy Mihály, dr. Medvigy Gábor, Mihálik

József, Mikussay József, Mitterhauser Károly, Molnár Károly, Mura Fülöp, dr. Molnár Imre, Némethy Gyula dr. Niedermazn Antal, dr. Ott János, Paiken Alajos, Papp Miklós, Pekánovits Imre, dr. Petrovits Elek, Petry Gyula, dr. Pácz Sándor, dr. Rados Gusztáv, dr. Ráth Arnold, Rell Lajos, dr. Réthy László, Rimler Károly, Réz Mihály, dr. Sebestyén Gyula, Sefcsik Ferenc, Seiföldy János, Siket Traján, Solyomay Sándor, dr. Sulyok István, dr. Schmetzer Ferenc, dr. Seemayer Vilibáld, Szabó Károly, Szallay Imre, dr. Szappanos Mihály, Székely Sándor, Székely János, Szöllösy István, dr. Szőnyi Ottó, Szondy Károly, Szűcs László, Szmetka Ödön, Sas Ede, Szilárdy Ernő, gr. Teleky Sándor, dr. Tóth Elemér, Tóth József, Tölesey István, Tömörkényi István, dr. Tötössy Béla, dr. Thury László, Thirring Gusztáv, dr. Trager Ignátz, Ujváry Ede, dr. Vadász Sándor, Wallner Ödön, dr. Vass Bertalan, Varságh Béla, Varró Domokos, Vasady Lajos, Vámbéry Rusztem, Veöreös Boldizsár, Vörösváry Ferenc, dr. Vucskics Gyula, Várady esendőrezendes, Zajzon János, dr. Zambra Alajos, Zoltay Lajos stb.

Ott volt továbbá a róm. kath. tanítóképző igazgatója és tanári kar a községi polgári és elemi iskola tantestülete.

A karzatot előkelő hölgyek foglalták el.

A közgyűlés.

Midőn elnök a kongresszus kezdetét csendvel jelezte, elült a zaj, a társalgást a jelenlévők abba hagyták s *Wlassics Gyula* elnök csendben, nagy figyelem között kezdte el szabású megnyitó előadását.

Az érdekes, pompásan összeállított s többször éljenzéstől félbeszakított beszédet lapunk vezető helyén közöljük.

A polgármester üdvözlése.

Az éljenzés lecsillapultával *Rimler* Károly emelkedett szólásra s a következő meleg szavakban üdvözölte a kongresszust és a vendégeket:

Nagyméltóságú Elnök!
Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Igen kedves kötelességet teljesítek epercen, midőn az elnök ur öngagyméltóságát s a múzeumok és könyvtárak országos szövetségének mélyen tisztelt tagjait városom közönsége és törvényhatósága nevében annak székházában tiszteletteljesen üdvözölöm.

Kiváló megiszteltetés az önök látogatása városunkra, melyért kötelességem első sorban hálás köszönetet mondani.

A »kultúra apostolai« hangzatos jelszóval nem illetem önöket, mert mai időben, sajnos, e szép megnevezés alatt sok visszaélés történik, vagy legalább is e cégér alatt sok hamis portékát igyekeznek forgalomba hozni az önök működése e megnevezés nélkül is az igazi, hamisítatlan nemzet fentartó kultúra munkája, ahol megjelennek, ahová működési terüket kiterjesztik, ott erősödik nemzetünk, megnyílik az előrehaladás útja, mely áldásos munkának előnyeit e város közönsége is már sok esetben érezte és élvezte.

Az elhíttett mag itt nem esett termékletlen talajra, most vagyunk mi is e nemes áldás-hozó munka keszdetén, ebből kivesszi részét e város hatósága, e város törvényhatósága s végül kivesszi ebből részét e város minden haladni vágyó előretörő becsületes polgára.

Ez érzelmeiktől áthatva, üdvözölöm a mélyen tisztelt közgyűlést!

Taps és éljenzés kísérte a szép beszédet.

A Szigligeti-Társaság nevében.

Rádl Ödön kir. tanácsos, a Szigligeti Társaság elnöke, üdvözölte ezután a kongresszust a Társaság nevében. Teljes lelekkel és hálával csatlakozik a polgármester üdvözléséhez Nagyvárad irodalmi társasága a Szigligeti-Társaság, mely a magyar színmű megteremtőjének aegise alatt működik. Ahova működése kiterjed, igyekszik a magyarságnak szolgálni. Szükség van rá, hogy ahol erre szükség van, felkeltse a

magyar irodalom és kultúra iránt az érdeklődést, ahol pedig már erre nincs szükség, ott fentartsa, ápolja. A haladás legszükségesebb feladata a közművelődés. A Szigligeti-Társaság nem elég erős nagyszabású népkönyvtárak orsz. szövetségéhez. Annak nagynevű elnöke és vezetősége támogatta a Szigligeti-Társaság nemes törekvését; államsegélyt eszközölt ki, könyveket adományozott, jótanácsokkal szolgált. Csak így érhetne el, hogy a társulat által feállított négy népkönyvtár szolgálja a közművelődést s azok iránt az érdeklődés oly nagy, hogy a könyvek kevesek. Megérti ebből a kongresszus, hogy az üdvözlés tehát nemcsak udvariasságból, de mélyen átértett hálából ered. Szívvel kívánja, hogy a Szövetség áldásos működését folytonos sikerek kísérjék.

Helyeslés és éljenzés kísérte *Rádl* Ödön szép beszédét.

Wlassics köszönete.

Wlassics Gyula elnök köszönetet mond, úgy a polgármester, valamint *Rádl* Ödön üdvözléséért. Mindnyájan, s így ő is a maga körében, Nagyvárad kulturájának előmozdításán igyekeznek, mert Nagyvárad kulturája az egész ország kulturájának javára szolgál. (Taps.)

A kultuszminiszter üdvözlése.

Elnök indítványozta, hogy a kongresszus táviratban üdvözölje gróf *Zichy* vallás- és közoktatási minisztert.

Üdvözlő levelek és táviratok.

Mihalik József kir. tan., előadó felolvasa ezután a kongresszushoz érkezett üdvözlő leveleket és táviratokat.

Gróf *Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnök a következő levélben üdvözölte a kongresszust:

Nagyméltóságú Elnök Ur!

Öszinte köszönettel vettem Nagyméltóságodnak a Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetsége folyó évi október hó 7-8-napjain Nagyváradon tartandó évi közgyűlésére szóló szíves meghívását.

Élénk sajnálatomra nagyfokú elfoglaltságom miatt ez alkalommal sem jelenhetek meg ugyan a közgyűlésen, Nagyméltóságodat azonban újból biztosítom arról, hogy a Szövetség törekvéseit ezután is élénk figyelemmel fogom kísérni és törekvéseit a magam részéről készséggel előmozdítani.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1911. szeptember 28.

Khuen Héderváry

Fraknoi Vilmos c. püspök, nagyvárad apátkanonok távirata a következő:

Egészségi állapotom megjelenésben gátolva, tiszteletteljesen üdvözölöm a Múzeumok és Könyvtárak Szövetségét. Hón óhajtom, hogy a Vitéz János és Ipolyi Arnold székhelyén tartott gyűlés tudományos és művészeti gyűjteményeink felvirágoztatására, lelkesítő sikerrel hasson.

Fraknoi.

Táviratilag fejezték ki még üdvözlésüket: *Darányi* Ignác volt földművelési miniszter, *Kammerer* Ernő, *Négyessy* László az orsz. középiskolai tanácsgyesület elnöke, *Tallóczy* Lajos külügyi osztályfőnök (Bécs), *Beóthy* Zsolt, a Székely múzeum, Borsod miskolci múzeum, a technológiai iparmúzeum, orsz. levéltár, Barát Armin, *Berszevicsy* Albert, a képviselőház elnöke pedig kimentette elmaradását

Ezután a szövetség tanácsának és felügyelő bizottságának jelentéseit terjesztette elő az elnök, de mivel nyomtatásban már előzetesen szétszitatott, felolvasás nélkül tudomásul vették.

Választások.

Elnök indítványára a tanács elhunyt tagjainak: *Emich Gusztáv* udv. tanácsosnak emléket jegyzőkönyvben megerősítették s helyébe dr. *Göf Klébersberg Kuzsót* választották meg a tanács tagjává.

Szövetségi tagokká megválasztották: Gróf Széchényi Miklós püspök, dr. Miskolczy Ferenc és Hlatky Endre főispánokat, Fetser Antal felsz. püspököt, dr. Lányi József tinini püspököt, dr. Radu Demeter g. kath. püspököt, Mangra Vazul g. kel. püspöki helynököt, Imrik Péter kuriai bírót, Bunyitay Vince pápai praelatust, Bozóky Alajos dr. udv. tan. jogakadémiai igazgatót, Fráter Barna alispánt, Rádl Ödön kir. tan., dr. Hoványi Géza orsz. képviselőt, dr. Karácsonyi János prépost kanonokot, Rimler Károly polgármestert, dr. Várady Zsigmond orsz. képviselőt, Sulyok István ref. esperest, dr. Adorján Armin, Sas Edét, Laszky Armin, dr. Agoston Péter jogtanárt, Kecskeméti Lipót főrabbit, Kozáry Gyula hadapródiskolai lelkész-tanárt, Mártonffy Marcell jogtanárt, dr. Hoványi Gyula jogtanárt.

Dr. Karácsonyi felolvasása.

Ezután a kongresszus egyik kiemelkedő mozzanata következett. Dr. Karácsonyi János apátkanonok, akadémiai rendes tag tartotta meg nagyérdemű felolvasását *»Kisérletek nagyváradi nyilvános könyvtárak létesítésére«* címmel.

A nagy tudással, ügyszeretettel és alapos adatok alapján megírt kitűnő történelmi tanulmány nagy tetszésben részesült. A kiváló történelmi tanulmányt lapunk holnapi számában, egész terjedelmében közöljük.

Indítványok.

Csallány Gábor (Szentes) terjesztette elő már korábban beadott indítványát, hogy hasson oda a szövetség, miszerint a kórházakban, különösen pedig a megyei kórházakban könyvtárak állíttassanak. Továbbá, hogy a Muzeumok megkedveltetése és ezáltal azok fejlesztése céljából az ügynek nyerjék meg a tanítókat állami jutalmak adása által, hogy a tárgyak gyűjtésére ösztönözzék a gyermekeket s vetülő képekkel előadásokat tartsanak.

Mihalik József az indítványra megjegyzi, hogy kiváló gond van a kórházi könyvtárak létesítésére s már 4—5 helyen ilyen könyvtár van is. Kérni kell a kormányt, hogy a kórházi könyvtárakat fokozatosan állítsa fel.

Wlassics Gyula elnök kijelenti, hogy az indítvány az orsz. főfelügyelőséghez tartozik, ezért oda teszi át, hogy a jövő ülés elé tegyen jelentést.

A jövő évi közgyűlés helyének megállapítását az elnökségre bízták.

A jegyzőkönyv hitelesítésére *Hlatky Endre* főispánt és *Rimler Károly* polgármestert kérte fel az elnök.

Végül *Wlassics Gyula* elnök köszönetét fejezte ki Nagyvárad városának és a Szigligeti Társaságnak a buzgó támogatásért, valamint a szíves vendéglátásért és a vendégek megjelenéséért s a közgyűlést éljenzés között beakasztotta.

A könyvtár megnyitása.

A kongresszusról a jelen voltak nagyrésze a községi polgári fiúiskola épületébe vonult, Nagyvárad város nyilvános könyvtárának megnyitására.

Két tágas teremben van itt elhelyezve a hatezer kötetből álló könyvtár, amelyet *Bodnár János* tanító, okl. könyvtáros rendezett igen csinosan, szakszerűen.

Dr. *Adorján Armin* szép beszédet intézett *Wlassics Gyulához*, amelyben fejtegette a könyvtár történetét, célját s kérte az elnök jó-

indulatu támogatását s a szövetség jóindulatát. A könyvtár megnyitottak nyilvánította.

Wlassics Gyula a könyvtárak fontosságáról fejtette ki gondolkodását. Lelki örömmel lát minden új könyvtárt. Mindenki, aki ezen könyvtárból igénybe vesz könyvet, értelemben, jellemében, erkölcsben gyarapodik, a nemzet javára. (Eljenzés.)

Rimler Károly polgármester a legnagyobb szeretettel veszi át a könyvtárt, annak a férfinak kezétől, aki folytonosan buzgókodott s lelkesített, míg idáig fejlődött. Míg az ő kezükbe a város vezetése letéve, olyan lesz ez a könyvtár, mint a legfeltehetőbb gyermek.

Wlassics Gyula pár percig beszélgetett dr. *Adorján Arminnal* s a megnyitási ünnepély véget ért.

A Múzeum megnyitása.

A könyvtár megnyitásáról a vendégek hosszú kocsisorral a Múzeumhoz hajtottak, ahol dr. *Némethy Gyula* theol. tanár, muzeumi őr és *Középsy Gyula* muzeumi szertáros fogadták őket.

Dr. *Karácsonyi János* kanonok kalauzolta *Wlassicsot* és a többi vendégeket. A Múzeum gazdagsága, különösen pedig az *Ipolyi gyűjtemény* meglepte a látogatókat, valamint a gyűjtemények pompás elhelyezése.

Fél órai időzés után a vendégek eltávoztak a Múzeumból.

A város díszbédje.

A vendégek tiszteletére Nagyvárad városa díszbédet rendezett a Sas Vigadó kistermében.

Mintegy 150-re volt terítve. Az asztalok gazdagon és izlésesen voltak virággal díszítve, ami *Fehér Imre* városi főkertész remeke volt.

Az asztalfőn *Wlassics Gyula* ült, közvetlen mellette két oldalt *Hlatky Endre* főispán, illetve *Rimler Károly*, majd *Radu Demeter*, *Fetser Antal* és *Lányi József* püspökök, dr. *Hoványi Géza* ülték. A többi helyeken kevés kivétellel ugyanazok, akik a kongresszuson jelen voltak.

A pulykapecsenyénél megkezdtek a tósztokat.

Wlassics Gyula azzal kezdte beszédét, hogy a korona nekünk nemcsak ékszer (a jelen voltak felálltak helyeikből), hanem közjogi fogalom; a magyar nemzet minden egyes tagja a szent koronában egyesül. A független Magyarország egységes államhatalmának a kifejezője. Innét van a tisztelet, ragaszkodás a szent korona iránt. Mégis, hogy ma most poharunkat emeljük a koronás királyért, nem a közjogi tétel az indító oka, de azok a nagy emberi és uralkodói erények, amelyek ő Felsége tulajdonai s melyek az egész világ előtt tiszteletet gerjesztenek. Isten tartsa meg a magyar nemzet öröme és javára ő Felségét minél hosszabb ideig. (Eljenzés.)

Hlatky Endre főispán nem fejtegeti hosszasan a nap jelentőségét Nagyváradra nézve. Akik ismerik a város múltját, azok tudják, mily jelentős e nap. E városra üdösebb határozatot nem hozhattak volna, mint mikor elhatározta a Szövetség, hogy Nagyváradra jön. Egy könyvtár, mely majd megfelel céljának, annak lesz következménye, hogy ez ünnepély ma itt volt. Jól tudjuk, hogy a megnyitott könyvtár csak a kezdet. Nagyvárad alig pár évtizede lépett a fejlődés útjára, mikor a regale jogokat megszerezte igen előnyösen a püspökség es kápralantól. Erre büszke lehet Nagyvárad. Eddig más nagy dolgoktól nem állíthatott közkönyvtárt, de ha most odakerül a kérdés a közgyűlés elé, bizonyosan nagyobb összeget áldoz e célra. Vendégeink, kik most ide jöttek, nemes és magasatos eszméket szolgáltatnak s a felvilágosodás fáklyáját hordozzák. A város nevében a legnagyobb lelkesedéssel

üdvözlö a vendégeket, s különösen *Wlassics Gyulát*. (Eljenzés, taps.)

Dr. *Hoványi Géza* szép beszédben a mai ünnepet méltatja, s világhírű kitűnőségek fel-fogását apostrofálja a könyvek jelentőségéről, melyeknél nincs a világon értékebb. A Szigligeti-Társaság nálunk az erkölcsi és szellemi haladást szolgálja. A Szigligeti-Társaságot és annak érdemeiben gazdag elnökét élte. (Eljenzés.)

Gróf *Teleky Sándor* köszöni a szíves fogadtatást és jóakaratot. A mai könyvtármegnyitás az első lépés a jövőre. A kultúra csak az, amely az emberek lelkében, szívében keletkezik, él. A polgármesterhez fordulva, kijelenti, hogy örömmel távoznak el, mert amit láttak, az lelkes buzdulás. A főispán és polgármesterre üríti poharát.

Ferenczy Gyula (Debrecen) fényesen tartja ezt az ünnepet, mert nem elvászott, hanem egyesít. Minden ilyen ünnep Magyarország előhaladását jelenti. Ami ünnepünkön felszólal egy szózat, amely egyesíti az ország minden fiát. Vártuk, hogy eljön az az idő; a jelek mutatják, hogy eljött. A társaság élte lelkére: *Wlassics Gyulára* emeli poharát.

Sas Ede előbb dr. *Adorján Armin* buzgalom méltatja, majd áttér arra, hogy ez a buzgalom azonban sikertelen volna, ha nem állana a város élén egy olyan férfi, mint *Rimler Károly* polgármester. A két férfit köszönti fel.

Több tósz nem volt, de a társaság még jóideig kedélyesen töltötte az időt.

A pompás ebéd, valamint a kiszolgálás igazán mintaszertű volt s *Benárd Albert* teljes elismerést és dicsőretet érdemelt ki. A gazdag menü a következő volt:

Csirke leves
Tok
remoulade-mártással
Vesepecsenye
körtéssel és pástétommal
Pulyka-sült
befőlték- és salátákkal
Crémes és almás-béles
Parfait
Gyümölcsök és sajtok
Fekete kávé
Asztali bor
Ménesi vörös
Nagyvárad bakator
Törley »Casinó«
Ásványvizek

A vendégek nagy része még a délutáni és esteli vonatokkal elutazott Nagyváradról.

A képviselőház ülése. A tegnapi ülésen, mely *Kabos Ferenc* elnöklete alatt folyt le, a megszokott szavazásokkal telt el az idő. Névszerinti szavazások voltak Kiskunhalasnak a katonai javaslatok, a budapesti ügyvédi kamarának a katonai bünvádi perrendtartás, Orsova és Szabadka városoknak az obstrukció elleni kérvénye, majd többrendbeli kérvénynek hovatallása tárgyában. A névszerinti szavazások kitöltötték az ülést.

Czipő, kalap, harisnya és fehérnemű
legjobban és legolcsóbban

REICHARD áruhaza

czégnél, Fő-utca szerezhetők be.
Gymnasium, Reál és Polgári
iskolai diák sapkák.

TORNA CZIPŐK.

Szabados Pál levele

vagy:

Milyen elégtételt kapott az Uj Korszak?

Nem ismeretlen Nagyvárad közönsége előtt az *Uj Korszak*, ez a szabadkőműves-szociáldemokrata szellemben szerkesztett véres száju lap, melynek célja: a magyar tanítókat szocialista agitátorokká változtatni. Letárgyalták ennek a nyomtatványnak az ügyét a közgyűlésen is. Nos hát valakinek eszébe jutott, hogy ezt a minden jó izlésű kicsufoló lapot elkezdje küldözgetni mindenkinek, akinek nem is kell. Küldték Szabados Pál ujjvárosi kath. tanítónak is, aki a példányokat mindig visszaküldte. Annak dacára csak küldözték a nyakára a lapot tovább is. Egyszer aztán Szabados megelégedte a dolgot s a következő sorok kíséretében küldte vissza az *Uj Korszakot*:

„Mélyen tisztelt Szerkesztő ur!

A Népszava alias szellemében szerkesztett *tisztességtelen* lapjára nem reflektálok, kiméljen meg ennek küldésétől.

Az *Uj Korszak* szerkesztője Somogyi Béla becsületsértésért panaszt tett Szabados ellen s a budapesti büntető járásbíró, hol Szabados egy budapesti ügyvéd védte, el is ítélte 60 korona pénzbüntetésre, kötelezte az ítélet közzétételére és a perköltségek fizetésére.

Szabados felebbezése folytán tegnap tárgyalta az ügyet a budapesti büntető törvényszék Tóth Ernő bíró elnöklete alatt. Erre a tárgyalásra Szabados védője gyanánt dr Krüger Aladár utazott fel a fővárosba; a panaszos képviselőjében dr Ormós Ede, ismert szocialista ügyvéd jelent meg.

Dr Krüger Aladár védbeszédjében ismertette a körülményeket, melyek közt a levelező lap megiratott; aztán rátért az *Uj Korszak* jellemzésére. Ekkor Ormós kezdte magát rosszul érezni s kérte az elnököt, tiltsa el Krüger az *Uj Korszak* ügyeinek szellőztetésétől.

Tóth Ernő elnök: A sértés tényét az első bíróság már megállapította, a védőnek azonban jogában áll mindent elmondani, amit erre vonatkozólag jónak lát. Tessék csak folytatni.

Dr Krüger Aladár folytatta is. Szemelvényeket olvasott fel annak igazolására, hogy az *Uj Korszak* a vallást pellengérré állítja, a hitvallásos iskolák tanítóit felekezeti különbség nélkül papcselédeknek, a valláserkölcsös alap örültjeinek stb. nevezi, a keresztény vallást gyalázza. Behatóan fejtegette, hogy Szabados a levelezőlapot valósággal a nyakára küldöztet *Uj Korszak* által provokálva, jogos felháborodásban írta. Vitatta, hogy Szabados Somogyi személye ellen becsületsértést el sem követett. Védence felmentését, legrosszabb esetben a legkisebb büntetés kiszabását s annak felfüggesztését kérte.

Dr Ormós Ede, a temperamentumos védbeszéd annyira zavarba hozta, hogy miután párszor belekezdett a cáfolásba, végre is belezavarodva 15 napi halasztást kért, hogy írásban válaszolhasson!

A bíróság ezután meghozta ítéletét, melylyel a járásbíró ítéletét megváltoztatta, a pénzbüntetés mértékét a minimális 10 koronára lecsökkentette, azonfelül az ítélet végrehajtását a büntető novella 2. § a alapján felfüggesztette. Az indokolás megállapítja, hogy a lap ellen elkövetett becsületsértés miatt a felelős szerkesztő panaszt emelni jogosult, tehát a becsületsértés vétsége megállapítandó volt. Azon-

ban az *Uj Korszak* azzal, hogy visszaküldés dacára visszaküldték Szabadosnak, de meg a vallást és a hitvallásos tanítóságot sértő stílusával valósággal kihívta Szabados felháborodását, amelyet annyira érthetőnek talált a törvényszék, hogy a minimálisan kiszabott büntetés végrehajtását is felfüggesztette.

Az ítéletet a nagyszámmal jelenvolt hallgatóság a legteljesebb megelégedéssel fogadta. Az *Uj Korszak* aligha.

UJDONSÁGOK.

* **Majláth püspök a katolikus nagygyűlésről.** Erdély püspöke az Országos Kath. Szövetség elnökéhez, mint a katolikus nagygyűlés előkészítő bizottságának elnökéhez a következő levelet intézte: „Nagyméltóságú Gróf, Elnök Ur! Katolikus nagygyűléseinkről ki tagadhatná, hogy tartalmasak és imponálóak. Ha teljes béke venne körül, akkor sem lenne felesleges azok megtartása, mert a béke áldásainak okos felhasználására tanítanak. De van ellenség és lesz, mely nem nyugszik és nem fog nyugodni. Hatalmas ugyan a fegyverünk, az igazság, de nem érvényesülhet gyenge kezben, szervezetlen hadsereggel. Az edzésre, erőgyakorlatra megbecsülhetlen utmutatással szolgál a kath. nagygyűlés, ahol lelkesedést is méríthetünk, mi nélkül győzelemre nem megy az a zászló. Azért örömmel üdvözlöm a XI. kath. nagygyűlés bejelentését, melynek védőségét én is szívesen vállalom. Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletének őszinte nyilvánítását. Gyulafehérvárt, 1911. szept. hó 15-én. Majláth erdélyi püspök.”

* **Rendház megnyitás.** A jászóvári prépostság tulajdonát képező váradszentmártoni premontrei rendház, mely 1898 óta rendi lakók nélkül áll, Takács Menyhért jászóvári prépost-praelatus áldozatkészsége folytán rendeltetésének megfelelőleg ismét benépesül s házifőnöke a rend gazdasági életében is jelentős szerepet vitt Fábrián Imre premontrei kanonok nyugalmozott tanár lett. Várad-Szentmárton közönségének a rendház megnyitása fellett érzett örömét a környék intelligenciájának részvéte mellett, Teleky Marcell plebános tolmácsolta az új rendházfőnök előtt, ki a szép beszédet s a tisztelgőket szíves örömmel fogadta.

* **Szinügyi szabályrendelet módosítása.** Annak idején ismertettük, hogy a város a szinügyi szabályrendelet módosítását határozta el és a reformált szabályrendeletet elküldte jóváhagyás végett a belügyminiszterhez. A minisztertől tegnap érkezett vissza az ügy a városhoz. A módosításokat a miniszter jóváhagyta.

* **A városi közgyűlés előkészítése.** A csütörtökön kezdődő városi közgyűlésre megkezdődtek az előkészületek. A munkapárt a közgyűlést megelőzőleg holnap délután öt órakor a Kereskedelmi Csarnok külön termében értekezletet fog tartani, melyen a csütörtöki városi közgyűlés napirendjét fogják tárgyalni. A pártértekezletre Hoványi Géza tegnap hívta össze a tagokat.

* **Megvádolt jegyzők önyvvezető.** Weinberger Mór parcellázási ügyéből kitolyóleg tegnap foglalkozott a tanács Pásztor Ede ismeretes beadványával. A tanács kimondotta, hogy a beadványt mint illetéktelent visszautasítja. A hitelesítésére vonatkozólag is megállapította a tanács, hogy az szabályszerűen történt s így az a vád, mely esetleg a jegyzők önyvvezetői, vagy a hitelesítőket érte, teljesen alaptalan.

* **Réz Mihály fizetésjavítást kér.** Réz Mihály felügyelő igazgató tanító tegnap kérvényt adott be a városhoz, melyben 2800 koronára jelenlegi fizetésének a telemelését kéri. A kérvényben elmondja, hogy 28 éve szolgálja a tanügyet és ez alatt az idő alatt teendője lényegesen szaporodott. A 2800 korona fizetést nem tartja arányosnak a mai megélhetési viszonyokkal és ezért kéri, hogy azt 1000 koronával javítsa a város. Ha ezt az összeget fizetés címén nem adná meg a város úgy kéri, hogy részére 1000 korona személyi pótlékot szavazzanak meg.

* **A jádvölgyi villamos.** A Jád- és Drágán-patakok vízi erejének kihasználása végett létesítendő villamos erőmű közigazgatási bejárását tegnapelőtt fogantatosították. A bejárás résztvettek Miskolczi Ferenc, dr Bánóczy Kálmán, gróf Kornis Károly, Wertheimstein Henrik, dr Márkus László, Gera Sándor. A bejárás délután ért véget.

* **Körjegyzői helyettes.** Simon Gábor nyugalomba lépett váradszentmártoni körjegyző lemondása folytán Nagy Márton központi főszolgabíró az itt öt év óta alkalmazásban levő Papp Mihály okleveles segédjegyzőt nevezte ki körjegyzői helyettesül közmegegyezésre.

* **Elzárták a Tiszát.** A Duna fertőzött vize már több, mint egy hónapja zár alatt van a kolera miatt. A Dunáról azonban feltartóztatlanul huzódott fel a veszedelem a Tisza mentén és ma már a Tisza ép oly veszélyes, mint a Duna. Sőt az újabb megbetegülések tanúsága szerint most a Tisza vidékén sokkal komolyabb a helyzet, mint a Dunán. A miniszteri jelentés szerint október 1-től 7-ig 27 koleraeset fordult elő, melyből 15 halállal végződött. Az esetek legnagyobb része a Tisza-vidékről való. Legelterjedtebb ma a kolera Törökbecsén, ahol a lakosság titkolózása folytán hatalmasodott el a vírus. Itt most egészségügyi felügyelő van kint járványorvosokkal és ápolókkal. A miniszter a Tisza vidékére ép oly zárlatot rendelt el, mint a Duna környékére. Jó lesz hatóságainknak résen lenni, mert amint felhuzódott a kolera a Dunából a Tiszán ép ugy felhuzódhatik a Tiszából a Körözsön is.

* **A lóhus és a tanács.** A lóhus megszárszék ügye eddig minden fórumon kedvező fogadtatásra talált és véleményezték is annak a megnyitását. Tegnap a tanács elé jutott a dolog, ahol megállapították, hogy a tanács a fennálló szabályok alapján nem adhat magánvágóhoz engedélyt. Ez azonban most már nem jelenti azt, hogy a lóhus kedvelők nem részeshülhetnek kedvenc ételükben, hanem csak azt, hogy a tanács Stolcsa Henrik vállalkozónak nem adja meg a vágatási engedélyt. A tanács ugyanis úgy határozott, hogy a lóvágóhidat a város rendezi be és a kimérést szabad iparrá teszi.

* **A sertéshizlalda ügye.** A sertéshizlalda ügyével tegnap foglalkozott a pénzügyi bizottság. Az ülésen Rimler Károly elnökletevel jelen voltak Komlóssy József, Pásztor Bertalan, Adorján Emil, Fried Ferenc, Löwenstein Zsigmond, Gerő Armin. Az ülésen elsősorban a bővítési munkálatokkal foglalkoztak. A bizottság a sertéshizlalda ama kérelmét, hogy a város 1500 négyszögöl területet ingyen bocsásson rendelkezésére, nem hajlandó teljesíteni. Ellenben javasolja a bizottság, hogy a kért terület négyszögölét 10 koronáért adja át oly kikötéssel, hogy az esetben, ha a hizlalda 30 éven belül megszűnnék, a város a területet az átadási árban visszaveheti. A bizottság külön-

ben helyesli az egészségügyi bizottság ama javaslatát, melyben az új bizalddának cement-alappal bíró emésztője legyen. A régi s-rtés-bizaldda telepügyére vonatkozólag a bizottság elhatározta, hogy azt a szokást, mely szerint a bizaldda a területért a város tulajdonjogának elismerése végett évenként egy 20 koronás aranyat fizet, megváltoztatja és négyszögöenként évi 20 fillér bért irányoz elő. Kisebb felzárulások után ezt a javaslatot el is fogadta a bizottság.

* A XVI. ik gyógyszer-tár. A tizenhatodik gyógyszer-tár úgy gyors tempóban halad a városnál cél felé. Tegnap már a tanács foglalkozott a gyógyszer-tár dolgozával és első sorban megállapította, hogy az új gyógyszer-tárra szükség van. Az új gyógytár helyül a Rákóczi-ut 39-59 számok közti körzetet jelölte ki a tanács. A csütörtöki közgyűlésen a tanács javasolni fogja az új gyógytár engedélyezését.

* Névváltoztatás Einhorn Lajos nagyváradi lakos családi nevét belügyminiszteri engedéllyel Szűcsre változtatta.

* 48 as főhadnagy özvegyének. A belügyminiszter tegnap értesítette az alispánt, hogy özv. Werner Ferencné Kiss Orbán Vima 48 as főhadnagy felesége nagyszalontai lakosné részére 1911 szeptember 1-től kezdődőleg 744 korona nyugdíjat állapított meg.

* A Népiroda kérelme. Nagyvárad városa eddig évi 600 korona támogatásban részesítette a Népirodát. Tegnap az iroda vezetősége azzal a kérelemmel járult a városhoz, hogy az eddigi segítyt évi 1000 koronára emelje fel.

* Járványok a megyében. Szeptember hó második feléről most állította össze a megyei főorvos a járvány kimutatást. A statisztika szerint legtöbb esetben a vörheny fordult elő, arányban 94 megbetegülést jelentettek be a hatóságnak. Veszedelmes és nyugtalanító jelenség az, hogy a második helyen mindjárt a hasihagymáz áll, még pedig 57 megbetegüléssel. Hökhurut 46, kanyaró 18 és roncsló toroklob 5 esetben fordult elő.

x Itt a vadászat!! Ha élvezettel akar vadászni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezz be szakembertől, mert nem mindegy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésekkel, mert rendszeresen késon bánjuk csak meg, ha ilyeneknek felülünk. **Sauer-féle** fegyverek eredeti gyári árában árjegyzék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak **LADÁNYI JÓZSEF** puska-művesnél kaphatók eredeti árában. M. kir. löporáruda. Telefon 269. Nagyvárad, Rákóczi-ut.

x Csillár és fémáru gyártási telep: Nagyvárad **Iroda s raktár Szt. János-u. 1.** **Bémer-tér 8.** **Telefon 556.** Készítik a legizlésebb kivitelben modern és stilszerű csillárokat, villamos, gáz vagy petroleumra. Átalakítások s régi csillárok galvanizálása; **villamos motor, villágítási** és csengő berendezések a legolcsóbban. Kiváló tisztelettel **STERN ADOLF.** 33

x A LA GERBEAUD színházi cukorkák kizárólag csakis **Aszódynál.** Kossuth-utca és **Cukorkakirálynál** Kert-utca-n kapható eredeti csomagolásban, I-es 2 K, II-ös 1 K, III-as 50 fill. Kiváló finom, jó minőségéért a cég neve garancia. Minden csomagon az **Aszódy** név olvasható. **Telefon 635.** 550

x Casinók, olvasóköri-, nép-, önképző ifjusági-, tanári és egyéb könyvtárak, valamint szakszervezetek igen gondos és előnyös kiszolgálásban részesülnek. **Benkő Arthur** könyv és papír keresk. modern antiquariumában, Nagyvárad, Rákóczi-ut 10.

x Habig kalapok, Fownes keztyűk, angol cipők egyedüli raktára
RÓTH M. UTÓDÁNAL.

x Korzó kávéház megnyitása Van szerencsénk a n. é. közönség b tudomására hozni, miszerint Köröz-utca 1. szám (Szabóház) a mai kor igényeinek megfelelő kávéházat rendeztünk be és azt folyó hó 5-én ünnepélyesen megnyitjuk. Hosszu éveken át ezen a pályán való működésünk elég garancia lesz arra, hogy kitűnő kávéházi italok és ételek, valamint az összes lapok a n. é. közönség rendelkezésére álljanak. Családok találkozó helye, pontos és figyelmes kiszolgálás. Minden este zene. Számos látogatásért esedeznek *Perl Frigyes és Bürger Ernő* kávéosok.

x MEGÉRKEZTEK a Párisi és Bécsi kalap modellek, Nagy Sándor-u. 4. szám alatt.

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzletét folyó év május 1-én helyezte át míg az építkezés tart Nagyvárad, Rákóczi-ut 5. sz. Veszlovits házába, az Orsolya zárda templomával szemben.

ÓVÁS.

Óvakodjunk a selejtes kézi munkáktól, Bóvil arut ne vegyen, mikor

ujat és szépet

nálam az elismert olcsó áron szerezheth be.

TÁTRAY GUSZTÁV

Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.
Figyeljünk a czégre!

Értesítés.

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy **Óváry Lajos kályhás üzletét** átveztük s az eddigi szolid alapon folytatjuk

ÓVÁRY TESTVÉREK

cég alatt.

Kiváló jószágú modern és izlése kályháinkkal, pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtuk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fentartani. A legdivatosabb és legegyszerűbb

cserépkályhák

állandóan raktáron vannak.

Javítási munkák a legrövidebb idő alatt eszközölhetnek. Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel

Óváry Testvérek kályhás iparosok

(Óváry Lajos utódai).

Csengeri-utca 27. szám.

Rimanóczy műbutorgyár.

Állandó bútorkiállítás. Rendü tölgy és bükkfa parketta saját gyártmány.

Saját készítményű modern cserépkályhák állandóan raktáron. Elvállalja kályhák javítását.

Raktár és iroda: Rákóczi-ut, saját ház.

TELEFON: 796. Költségvetés díjtalan.

ORSZÁGOS KÖZVETÍTŐ BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

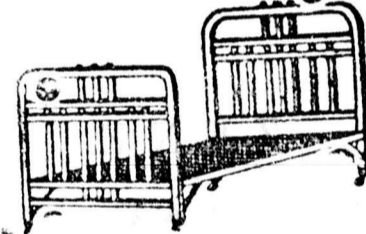
Nagyvárad, Rimanóczy-utca 9. l. em.

Kieszközöl

törlesztéses és jelzálog kölcsönöket,

Financirozza HÁZAK VÉTELÉT és ELADÁSÁT és azokra, mint minden más ingatlanra a legmagasabb értékbecslés szerint GYORSAN OLCSÓ KÖLCSÖNT folyósítat.

Vas és rezbutor

gyári rakitási

Szekerényágy 3 matraccal 20 korona

Sodronybetét 10 korona
Rézkarniss 4 korona

Gyermekágy 24 koronától feljebb, kapható

Kohn Adolf

vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca 10 sz. Telefon 636.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Kedd: Az ártatlan Zsuzsi.
Szerda: A szent liget.
Csütörtök: A szent liget.
Péntek: A szent liget.
Szombat: Kornevillei harangok.
Vasárnap este: Igloi diákok.

János vitéz.

Vasárnap este a János vitéz előadását az tette érdekessé, hogy a délutáni hangverseny miatt itt időző szerző, Kacsóh Pongrác magától a karmesteri székre és dirigálta az előadást, Mozgékony, lelkes dirigens, akinek figyelme mindenre kiterjed. A zenekar különben több figyelmet áldozhatott volna az illusztris vendégnek. A főszereplők a régi jók voltak, Károlyi Leona János vitéze országos hírű alakítás mellette Zsigmondi mint Huska s Góson mint

Bagó, de különösen Tóthné boszorkánya voltak figyelemre méltók. Baktay mint szízsármester ragyogtatta szép hangját, de kis szerepét jobban megtanulhatta volna. A színház zsufolásig megtelt. Felvonás végén percekig tapsolták az illusztris zeneszerzőt, akit tisztelői pompás babérággal lepték meg.

MULATSÁG.

A kath. legényegyesület szüreti mulatsága. A katolikus legényegyesület vasárnap tartotta szüreti mulatságát. A közönség zsufolásig megtöltötte az egyelet tágas helyiségét. A jelenlevők között ott voltak: *Lányi József* dr. felsz. püspök, dr. *Vucskics Gyula* esperes plébános és még sokan mások. A szüreti mulatság a magyar ruhás csöszök és a szép csöszleányok felvonulásával kezdődött; miközben a dalárda szüreti dalt énekelt, melyet a közönség hangos kívánságára meg kellett ismételn. Majd általános derűtség közt folyt le aztán a szölliölopás. Szüret után megkezdődött a tánc, a nyeles kisorsolása és világposta. A kisorsolt nyelet *Szuper Sándor* nyerte meg. Az első díjat egy szép kávékészletet *Barbó Mariska* kapta. A második és harmadik díjat *Kosztó Juliska* és *Lammel Stefike* nyerték meg. A jelenlevők nagyszámát bizonyítja az is, hogy szüreti előtt az első négyest az óriási teremben nem lehetett megtartani. A vendégek közt mindvégig igazi vig szüreti hangulat uralkodott. A mulatság előtt dr. *Vucskics Gyula* elnök bevezette új hivatalába *Gálffy Sándor* igazgatót, ki szép beszéddel köszöntött be.

Z E N E.

Hangverseny a Vigadóban.

A kecskeméti földrengés károsultjai javára Nagyváradi társadalmi tegnap nagyszabású hangverseny keretében adta az ott a Vigadóban. Jelen volt a társadalom színe-java, a főpapság polgári és katonai hatóságok fejei, s a nagyközönség, mely teljesen megtöltötte az óriási termet, bár vasárnap délután a közönség annyira és annyifelé igénybe volt véve, hogy igazán csoda, hogy mindenüvé jutott belőle.

Maga a hangverseny a hirtelen összehozott jótékony hangversenyek színvonalán állott — néhány kivétellel *Folgár Mariska* mondta el először végtelenül bájosan, Emőd Tamás rövid, de mély gondolatokban gazdag előjátékát. Utána *Báthory Elza* és *Kabos* adtak elő valami apacs kurtét megfelelő táncal. Izlésebb dolgot vártunk tőlük. *Horváth Mici* két dalt csicseregített, azután *Szenyörgyi Mártha* olvasta fel *Farkas Imre* néhány költeményét. Ugyancsak *Farkas Imre* dalait énekelte azután *Zsigmond Anna* nagyon kedvesen s tisztán csengő hanggal, majd a hangverseny egyik fő érdekessége következett: *Kacsóh Pongrác* előadása a modern magyar muzikáról. Igen kellemes előadó, aki témáját édekesítően tudja elmondani. Vázolta a magyar zene fejlődését s annak akadályait, a nemzetközi zenének felszabadulási törekvéseit *Wagner* hatása alól, ennek folyamányaként *Csajkovszky Debussy*, nálunk pedig e kettőnek megfelelően *Buttykay* és *Bartók* felbukkanását s működését. Végül e két szerző egy-egy nagyobb munkájának kisebb részletét mutatta be zongrán nagy virtuozitással.

Kacsóh Pongrác új dalait *F. Karolyi Leona* énekelte meleg érzéssel s nagy művészettel, ugyanő *Ady* és *Dutka Akos* egy-egy szobnapos dalát is elénekelte, utóbbira szintén *Kacsóh* írt, — nézetünk szerint teljességgel meg nem felelő — zenét.

A hangversenyt *Farkas Imre* kissé limonádás egyfelvonásosa, *A kis kadét* fejezte be, melyben *Báthory Elza* *Miskey József*, *Medgyaszay Jenő* és *Gózon Gyula* szerepeltek. Rendező *Sik Rezső* volt.

Saját darabjait *Kacsóh Pongrác*, a többi *Kovács Miksa* kísérte. Közbe a katonazenekar játszott, a hirdetett konferálás elmaradt.

Az anyagi eredményt nem tudjuk, de hisszük, hogy elég nagy volt.

— 8.

Igazságszolgáltatás.

Özv. Személyi Kálmánné pöre. Megemlékeztünk annak idején azokról a konfliktusokról, melyek a községi polgári leányiskola tantestületében folytak. A civódások központjába özv. *Személyi Kálmánné* igazgatóró került, aki néhány kolléganője miatt le is akart mondani az igazgatórói állásáról, az iskolaszék azonban nem fogadta el a lemondást. Ennek az áldatlan civakodásnak az utójárka ma folyt le a kir. járásbírósa előtt. Ugyanis néhány tanár becsületsértés miatt le is akart menteni ellenfelét. Tegnap délelőtt volt a kényes háttérű ügyben a tárgyalás. A bíróság zárt tárgyalást rendelt el s a nyilvánosság kizárásával tisztázta az ügy részleteit. A tárgyalás végeztével a bíróság özv. *Személyi Kálmánné* a becsületsértés és rágalmozás vétsége alól felmentette s így teljesen rehabilitálta az igazgatóró. Mint értesülünk, az ítélet ellen a kolléganők felebbezést jelentettek be.

NYILTÉR.

NEUMANN TESTVÉREK

Üvegfestészeti és diszúvegezési műintézete.

Üvegcsiszoló és tükör áruháza.

NAGYVÁRAD, RÁKÓCZI-UT 55. SZÁM.

A főtisztelendő papság szives figyelmébe ajánljuk műtermünket

templom ablakok diszúvegezések készítésére, művészies és egyszerűbb kivitelben ólom keretbe foglalva.

— CZÉGÜNK TÖBSZÖRÖSEN KITUNTETVE. —

Telefon 1164.

TÁVIRATOK.

Bagrov bünei.

Pétevár, okt. 9.

Az *Ochra* még most is kutatja a kivégzett *Bagrov* multját és bűnlajstromát. *Stolypin* gyilkosa száznál több esetben denúciálta a forradalmárokat, a kik kö-

zül nyolcan akasztófán haltak meg, a többiek számkivetésben élnek Szibériában. Valahány titkos nyomdájuk és bombagyárjuk volt a forradalmároknak, mindannyit *Bagrov* sugta be a rendőrségnek.

Pestvármegye napirendre tért a verseci átirat felett.

Budapest, okt. 9.

(Saj. tud.) Pestvármegye törvényhatósága tegnap foglalkozott az ismeretes verseci átirattal. A törvényhatóság izgalmas vita után napirendre tért az átirat felett.

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése.

Budapesten

A gabona-tőzsdén tegnap változatlan volt az irányzat, Készáru is változatlan.

Határidők sárlata:

Aprilisi buza (1912)	—	—	12.25
Októberi buza	—	—	12.14
Októberi rozs	—	—	10.33
Októberi zab	—	—	9.47
Májusi tengeri (1912)	—	—	8.62
Augusztusi tengeri	—	—	7.88
Augusztusi repce	—	—	14.60

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

Bumbera István

— papi- és polgári szabó —
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint a megyei főtisztelendő papság szálítója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

TATRAY és TSA RT.

Vasöntöde és gépgyár. Nagyváradi, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Nagyságos Asszonyom

miért nem hord Párisi vagy Bécsi kalapot?

Most, amikor módjába volna csak ujdonságot vásárolni, mert amióta

MEGNYILT A

PÁRISI KALAP-SZALON

Nagy Sándor-utca 4. szám alatt

ahol minden 10 napban változatos ujdonságot lehet találni.

Szives látogatásokat kérve, vagyunk kiváló tisztelettel

Krámer és Kirsnerné, Párisi Kalap-szalon vezetői.

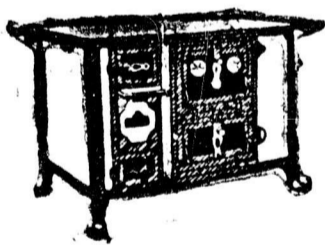
Alakításokat kiválasztott modellek után készítünk.

Uraknak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Percses-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos lömegáruk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Dajkovits E.

fényirodájában
Sas palota

esküvői felvételek a leg-
diszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása
utólérhetetlen.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Figyeljen az árakra.

Körözspart, Lévy-palota.

1 üveg Odol	74 kr.
1 » francia szájviz	25 »
1 » száj szagtalanító	50 »
1 tubus dr Heyder fogcrém	50 »
8 » Thymol	20 »
1 » Stomatín	20 »
1 » tégely Odontin togpaszt	55 »
1 drb Odontin betét	35 »
1 üveg Picavan	98 »
1 üveg Bay Rum	85 »
1 » Jera violette brillantin	30 »
1 » francia brillantin	15, 22, 35 »
1 » folyékony brillantin	50 »
1 » valódi dió olaj	15 »
1 » » » kivonat	75 »
1 drb bajuszkötő	15, 20 35 »

1 üveg Kerpel kézfinomító	88 kr.
1 tégely Margit crém	40 »
1 » Diana crém	65 »
1 drb Diana szappan	65 »
1 dob Lickner puder	38 »
1 » amerikai porcellán puder	1 frt 20 »
1 üveg amerikai petrol	1 frt 50 »
1 » Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — »
1 fekete champos	12 »
1 rud rozsa Glycerin szappan	20 »
8 drb francia ibolya szappan	50 »
1 » Kielhauser ibolya gycerin szappan	28 »
1 » Speick szappan	28 »
1 » Windsor szappan	88 »
1 tubus kaloderma	28 »
1 » Beloderma kézfinomító	20 »
1 üvegtégely tejjerém	20 »

1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 35 kr
1 Gillette stánzatu borotva készlet	1 » 50 »
1 valódi serte hajkefe	20 »
1 dublé bajuskefe	20 »
1 valódi serte ruhakefe	45 »
1 körömkefe	05 »
1 surolókefe óriási	20 »
1 surolókefe kisebb	10 »
12 drb Royal angol cipő orám	96 »
1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 »
1 » cipőfényesítő flanel	20 »
1 » Jurigatem Zománc	80 »
1 mtr vörös gumicső	60 »
Egyegyed Kó Bruuz watta	85 »

805

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az árákról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!

KAJARI ÖDÖN
ELECTROTECHNIKAI VÁLLALATA

NAGYVÁRAD
BEÖTHY ÖDÖN U. 46

Készít villamos világítási
és erőátviteli,
valamint csengő és házi telefon
berendezéseket. A legjobb minőségű
Dr. JUSTH-féle Wolframlámpák
2 korona 30 fillérért kaphatók.

Értesítjük

igen tisztelt vevő közönségünket,
hogy legújabb kicsinybeni eláru-
sító üzletünket

Zöldfa-utca 7. sz. alatt

Dr. MUNK házban megnyitottuk.

Moskovits Farkas és Társa
cipő és csizmagyár r.-t. Zöldfa-utcai fióküzlet.

Legnagyobb választék férfi, női és
gyermek cipőkben!

Egységes szabott gyári árak!

TELEFON!

Megérkezett

a nagy cipő szállítmány, az első
nagyváradai selejtes cipő áru-
házba, ahol minden fajta cipő
igen olcsó árban kapható.

■ Beivárosi Takarékos épület, Barcs-palota. ■

Telefon 1153. Interurbán Telefon 1153.

A tisztelt hölgyközönségnek!

tudomására adom, hogy a budapesti, bécsi
és külföldi tanulmányutról a legmodernebb
ujdonságot megszereztem a tisztelt hölgykö-
zönség részére, amely bármikor megtekinthető.

A legújabb

Direktovár fűzők

csipő s hasfűző, trikó-fűzők,
meltartók és mindenféle különlegességi
fűzők nálam kaphatók készen és mérték
után elkészítem. Raktári fűzőkben nagy
választék és olcsóbban beszerezhető nálam,
mint bárhol. Becses pártfogását kérve

Izsák Lidia

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 1.

A Szigligeti-színház művésznőinek egyedül fűzőszállítója.
Fűzők tisztítását és javítását jutányos áron elvállalom.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó
munkát, u. m.: matt és fényezett
szobaberendezések, konyhabútorok
készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkaért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

192

Azonnali belépésre

kerestetnek okl. tanítónők, németül be-
szelő bonneok, házzvezetőnők;

azonnali belépésre

ajánkoznak női gépirók, keresk. és
irodai alkalmazottak. Jelentkezhetni

Feministák irodájában

Kereskedelmi és Iparkamara épü-
letében szerda és szombat d. u.
6-7-ig.

KÖZVETÍTÉS DIJTALAN.

Szabadalmazott
folyton-égo
Meteor
Kályhák sz. 1166.

KÁLYHA

TÁLCZÁK

ELLENZÖK

FAKOSARAK

SZENTARTÓK

NAGY

VÁLASZTÉKBAN

Szabadalmazott
folyton-égo
Meteor
Kályhák sz. 1174-1176.

TARSOLY és RISZTÓ

különlegességek vaskereske-
désében N.-Várad, Rákóci-ut.

A tanító és könyvtáros együttműködése sikerének fényes példája az iskola és a »Free Public Library« között bölcsen szervezett amerikai rendszer. Ez egészen más szervezeti alapon áll, mint a franciaországi »Bibliothèques scolaires et populaires« intézménye, melyet az iskolában szervezett könyvtárak alakjában nagy reményekkel, de nem a várt sikerrel léptettek életbe. A németbirodalom országai hűen járnak az amerikai-angol nyomokon.

Mind ezek, miket csak érintettem ismerem ugyan a szakkörökben, sőt egyik másik irányban már mi is a szerény kezdeményezés útján vagyunk. Kevésbé ismertek azonban a nagyközönség előtt. Nálunk még az értelmesebb közönség gondolatvilága is a nemzetnevelés nagymunkáját még mindig igen szűk keretbe fűzi. A nemzetnevelést csak az iskolával és az ifjakkal kapcsolják össze. Pedig az igazi nemzetnevelés az egész nemzetre, annak minden osztályára, minden koru tagjára vonatkozik. Egy svéd írónak szavait ajánlom minden honfitársam figyelmébe: »Vajjon melyik embernek nincs szüksége nevelésre az iskolakötelezettség éven túl is? a társadalom melyik osztályának nincs hibája, amit csak neveléssel lehet kiküszöbölni és megjavítani.«

Az ma már köztudata a világ értelmiségének, hogy az összes nemzetnevelő eszközök között a legértékesebb a könyv. Aki ebben kételkedik, az ki fog gyógyulni szakpszichésből, ha az amerikai-angol és a német nagyszabású könyvtári mozgalom óriási fejlődésére gondol. Ez minden beszédnél hatalmasabban hirdeti a könyvtárnak elismert elsőrangú állását a nemzetnevelés nagy munkájában.

Könyvtári közigazgatás.

A világirodalomban már is köztudattá vált, hogy a könyv nevelő értékének fölismérésével lépést kell tartani a könyvtári közigazgatási tan, a könyvtári igazgatási szervezet nagy reformjának is. A nemzet egészét, annak minden koru tagját felölelő modern nemzetnevelés új és nehéz feladatok elé állítja a könyvtárt. A régebben kialakult könyvtári igazgatási szervezet a nagy nemzetnevelő problémával szemben elavult. Ettől az elavult könyvtári igazgatási szervezettől csak csodát lehetne várni. Ne ezt várjuk, hanem hozzá kell fogunk a nagy kezdeményező munkához, hogy a könyvtáros meg is felelhessen annak a nagy feladatnak, a mi reá a huszadik században a nemzetnevelés munkájában vár. Ne tekintse a közfelfogás a könyvtári foglalkozást legtöbbször pusztán díjtalan vagy igen csekély díjra érdemes mellékfoglalkozásnak, hisz ha a könyvtáros individualizáló, olvasásnevelő kar is a könyvtárba végezni, ez a feladat egész embert, nagy tudást és elsőrangú pedagógiai érzéket követel. Nálunk nagyvárosi könyvtárak is vannak, melyek vezetőinek csak mellékfoglalkozása a könyvtár. Hol vagyunk attól is, hogy nagy tudományos könyvtáraink egyik-másik részletes tudományos kérdésre vonatkozó szakirodalom összegyűjtött egész anyagának katalógusát rendelkezésre bocsáthatnák, vagy éppen utbaigazítással szolgálnának?

Hol vagyunk a tudományos folyóiratok anyagának szakszerű katalogizálásától? Miként állunk ma még a nyilvános könyvtár és iskola közötti kapcsolat rendszerének kiépítésében? Miként állunk az olvasónevelés és irányítás munkájában, pedig az olvasásra szoktatás nagy nemzetnevelő feladatának teljesítése elől a modern könyvtári igazgatás ki nem térhet. Hol vagyunk attól, hogy ezekhez a célokhoz szabók a könyvtári igazgatás alapos reformját.

Hangosan kell már kiáltanunk, hogy a mai szervezeti keretben, a mai könyvtári közigazgatási rendszerben a könyvtáros igazi rendeltetésének magaslatára alig emelkedhetik és a tanácsnyújtás, az utbaigazítás, az olvasásra nevelés nehéz feladatát alig képes teljesíteni.

Ezért idejét láttam annak, hogy a könyvtárak szövetségének közgyűlésén reá mutassak itt a nagyobb nyilvánosság előtt arra a nagy szerepre, mely a huszadik század nemzetnevelő munkájában a magyar könyvtárosa vár. Elér-

kezett az idő, hogy a köztudat kezdjen megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy a szabad tanításhoz fűzőtt nagy nemzetnevelő érdekek a könyvtári kapcsolat és a könyvtári közigazgatás szervezetének alapos reformja nélkül kockázatosak.

Szükséges, hogy a nyilvános közkönyvtárak szervezetükkel teljesen a nemzetnevelés céljainak és eszményeinek keretébe illeszkedjenek. Ez nem jelent kevesebbet, mint a könyvtári közigazgatási tan ujjaferemtésének korszakát. Ha van nagy, egyetemes érdek, melyet át kell a nemzet vezető férfainak és a közvéleménynek érteni, úgy kétségen kívül ez a legértékesebbek között foglal helyet.

Ez a nemzet, mely már kezd fogékony lenni a nemzet erőteljesítésére és így a műveltség hatalmának fölismérése iránt, hamar közkinccsá termeli azt a szerénynek látszó, de eredményében hatalmas gondolatot, mely a minden életkorra kiterjedő nemzetnevelés munkájában a nyilvános könyvtár új eszmények és új feladatok elé állítja. Ez a nemzet, mely ma már észrevehető fogékonysággal a nemzeti erő reális értékei felé fordul, szeretettel ölel fel minden törekvést, melyen a komoly nemzetmentartó munkásság jegyét ismeri fel. Kezdi becsülni a néptanító verejtékes munkáját, a tudós buvárkodásának nagy értékét s lassankint a közvélemény elemeivé kezdenek válni a tudomány, a művészet, a nevelés kérdései és a megszokott politikai frazeológiával nem látja kimerítettnek egy nemzet igazi, tartalmas közéletét.

Ez a közvélemény már unni kezdi a naivitásra épített politikai vagy kultur jelszavakkal való könnyelmű dobálózást. Ezzel kezd, hogy csak a kitartó munkával elérhető általános műveltség adja meg a vertegetést, melyről lepattan a félrevezetés, a lélekrontás minden hitegetése.

Ezzel kezd, hogy a szellem uralkodik az anyagon, sőt a nemzeti lét szempontjából még a gazdasági erő sem megfelelő értelmi és erkölcsi erő nélkül.

Visszautasíthatja-e az ily közvélemény a magyar nemzet értelmi és erkölcsi erejének azt a gyarapodását, melyet a nemzetnevelés munkájában a modern könyvtár az iskolán kívüli és az iskolai tanítással szerves összefüggésben sikerrel teljesíthet? Bizonyára nem.

Amit a nemzet közvéleménye minden esetre visszautasítana, attól tartózkodjék a könyvtárpolitika. Mindenesetre visszautasítaná, ha észrevenné, hogy a könyvtár alárendelt mellékfoglalkozás áll. Valamint az iskola pedagógusa nem végez igazi nevelő munkát, ha akár radikális, akár reakcionárius pártirányzatok szolgájaként szegődik, ép úgy kerülni kell a könyvtári pedagógiának is nevelő munkájában mindent ami a kultúra terjesztésének egyetemes érdekébe ütközik. Az utbaigazításnak, az irányításnak a buzdításnak nem szabad az erőszakosság, sőt még a fölösleges gyámkodás járszalagján sem csüngen.

Az erőszakosság és gyámkodás keserűen meg is bosszulja magát. Ahol a könyvtárpolitika ezekkel tett kísérletet, azoknak nyomán jár a könyvtárhasználat csökkenése. Arra kell törekedni, hogy a legszélesebb rétegek is értelmi okok erejével intellektuális és nem mechanikus bizalommal fogadják el a jó tanácsokat, a helyes utbaigazításokat.

Igy el lehet érni, hogy az a könyv, mely mindent le akar rombolni, mit a néplélek a maga nagy összetételében ma élete, boldogsága legfőbb kincsének tart, minden erőszakos rendszabály nélkül is pusztába kiáltó szó maradjon. Ha pedig a könyv új tanokat, új igazságokat hirdet és ezekben a haladás közszelme az emberiség sorsának egyetemes javítását ismeri föl, ezeket az igazságokat erőszak vagy gyámkodás rövid időre talán vissza szoríthatja, de meg nem szüntetheti.

Epilogus

Lelki szemem előtt látom már a modern magyar könyvtárt a minden kicsinyeségtől ment bölcs szervezetében, látom a magyar ol-

vasónevelés termékeny munkáját, látom miként hordja köveit, azokhoz a rendíthetetlen pillérekhez, melyeken nemzeti erők fölemelkedik. Látom miként fogja nemzetem általános műveltsége a föl nem tartózkodható haladást a történelmi hagyományokkal a meg nem szüntethető emberi és nemzeti érzésekkel magasabb összhangba hozni.

Ennek a haza minden hű polgárát összekapcsoló, a nemzeti erő egységét és hatalmát biztosító munkának jegyében nyitom meg a Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségének közgyűlését.

Az olasz-török háború.

Milánó, okt. 9.

Törökországnak Tripolisz belsejében tett előkészületeiről Máltából azt jelentik, hogy a törökök az ország belsejében 10 ezer embert vontak össze és ezenkívül 10 ezer beüzülöttet fegyverrel láttak el. Fegyverkezésük nem elsőrangú ugyan, de a csapat elég hadiszerezettel rendelkezik.

Róma, október 9.

Tripoliszból megnyugtató hírek érkeznek. Az arabok átszolgáltatták fegyvereiket és minden puskáért 5—10 lírát kapnak. Főnökeik egyfő-egyig olasz-barátok. Alapítan az a hír, hogy a helyőrségi csapatok az ország belsejében felkelést fognak támasztani. A török tisztek legnagyobb része Tripoliszban maradt, a lovasság elindult Nyugat felé, valószínűleg azért, hogy a tunéziai határt elérje.

Róma, október 9.

A konzervatívok nagyon haragszhatnak Giolitti bankettbeszédje miatt. Sértést látnak abban, hogy Giolitti határozottan szakított velük, Giolitti többre beesülte a belső békét a konzervatívok barátságánál. A beszéd az egész országban jó hatást tett.

Konstantinápoly, okt. 9.

Megerősítik azt a hírt, hogy Törökországban élő olaszok ellen tett támadások miatt Ausztria-Magyarország és Németország nagykövetei nagyon komoly elterjesztést tettek a török kormánytól. A nagyvezér megnyugtató ígéretet tett és hozzátette, hogy szívesen kezd Olaszországgal pozitív tárgyalást.

Bécs, okt. 9.

Ausztria és Magyarország Olaszország kivánságára elvállalta a Törökországban élő olaszok oltalmát azokon a helyeken, ahol Németországnak nincs konzulátusa.

Finom női szabóság!

Tisztelettel értesítem a n. é. hölgyközönséget, hogy egy elsőrendű modern szabász vezetése alatt finom női szabóságot rendeztem be.

Tisztelettel

FLEGMAN

dir. atházz.

Bémer-tér.

Alapítatott 1888.